

Michael Knüppel, Luigi Cirillo: *Gnostica et Manichaica. Festschrift für Alois van Tongerloo. Anlässlich des 60. Geburtstages überreicht von Kollegen, Freunden und Schülern*. Harrassowitz Verlag · Wiesbaden 2012, 246 s.

Eldeki kitap karşılaştırmalı dinbilimi, özellikle de Manihaist metinler, Eski Uygurca Manihaist metinler üzerine çalışan Alois van Tongerloo için hazırlanmış olan bir armağandır. Armağan sahibi, *Corpus Fontium Manichaeorum* dizisinin kurucusudur. A. van Tongerloo'nun Türkoloji ile ilgili önemli hizmetlerinden birisi, 20. yüzyılın önde gelen Türkologlarından W. Bang'ın bıraktığı belgeleri, mektupları yayımlamasıdır. Elbette çalışmaları bu kadarla sınırlı değildir. Bunun için eldeki armağanın 15-20. sayfalarında yer alan yayın listesine bakmak yeterlidir. Armağan, Michael Knüppel ve Luigi Cirillo tarafından hazırlanmış. Armağan dolayısıyla kutlamada bulunanların listesinden sonra hazırlayanların sunuşu yer alır. 11-14. sayfalar arasında A. van Tongerloo'nun çalışmalarının kısa bir değerlendirmesi yer alır. Toplam 18 yazının yer aldığı armağanda, yazıların çoğu Manihaizm ile Soğud ve Çin Manihaizmi üzerinedir. Eski Uygurcayla doğrudan ilişkili sadece iki yazı vardır. Ancak bu iki yazıya ilaveten hem genel anlamda Manihaizm, hem de Uygurlar ve Uygurca ile ilgili iki yazı daha vardır. Bunlar, G. Mikkelsen ve A. Panaino'nun yazılarıdır (Mikkelsen'in çalışmasıyla ilgili olarak bu ciltte yer alan "Eski Uygurca *etişiri* Üzerine" başlıklı yazımın 2. dipnotuna bakılabilir).

Armağan'daki yazıların listesi aşağıdadır: Tabula Gratulatoria 7; **Michael Knüppel / Luigi Cirillo**: Alois van Tongerloo zum 60. Geburtstag – ein Geleitwort 9; **Michael Knüppel**: Alois van Tongerloo – eine biographische Skizze 11; Schriftenverzeichnis Alois van Tongerloo (1981-2012) 15; **Luigi Cirillo**: Mani: Apostle of Jesus Chrifft and

Paraclete, in the Manichean primitive tradition and in the criticism of St. Augustine. Some remarks 27; **Jean-Daniel Dubois / Paul-Hubert Poirier**: “Le Christ est le cinquième élément” (Titus de Bostra, *Contra Manichaeos* IV, 116) Note de christologie manichéenne 39; **F. Stanley Jones**: Elchasai’s Aramaic name and prayer 47; **Michael Knüppel**: Noch einmal zur Frage des Manichäismus in Sibirien 55; **Gábor Kósa**: Atlas and Splenditenens in the Chinese Manichaean ‘cosmology painting’ 63; **Samuel N. C. Lieu**: Where the faint traces grow less faint ... – recent research on the Manichaean shrine (*Cao’an*) in Fujian (S. China) 89; **Gunner Mikkelsen**: Glimpses of the Light-world – U 71 and its parallels 101; **Valerio Massimo Minale**: Byzantine law and Manichaean heresy: some remarks about EKL. XVII.52 111; **Paul Mirecki**: Manichaeism, scribal magic and Papyrus Kellis 35 133; **Zekine Özertural**: Über eine orthographische Besonderheit der manichäisch-uirgischen Texte 147; **Antonio Panaino**: The three Magi, the Stone of Christ and the Christian origin of the Mazdean fire cult 153; **Romolo Perrotta**: *Wie* entsteht eine „Häresie“? Eine phänomenologische Perspektive 165; **Cardinal Julien Ries**: Le Manichéisme – une religion dualiste, gnostique et syncrétiste 173; **Klaus Röhrborn**: Das turkologische Werk von Willi Bang und die Leuvenener Zeit 187; **Michel Tardieu**: L’araire du boeuf Pamoun 193; **Jürgen Tubach**: Die manichäische Hierarchie: die Zahlen 12, 72 und 360 201; **Roland van Vliet**: Adoptianismus in der manichäischen Christologie 217; **Wang Yuanyuan / Lin Wushu**: New findings on the popularity of Manichaean Hymnscroll in Ming Jiao after the Tang Dynasty 233. Uyğurların bozkır kültüründen yerleşik kültüre geçişlerinde önemli bir yeri olan Manihaizmin öğrenilmesinde önemli katkıları ve çalışmaları bulunan A. van Tongerloo ile armağanı hazırlayanları tebrik ederiz.

Mehmet Ölmez, İstanbul
olmez.mehmet@gmail.com